

Through the Looking-Glass

MATS VANDROOGENBROECK / NONA DEMEY GALLAGHER / TIMO STERCKX

Op den dool in Digiland

Louise Raes
Gezien op 02 augustus 2019
Basisschool Kroonlaan
TAZ#19

Met het boek ‘Through the Looking-Glass (and what we found there)’ van Lewis Caroll heeft de gelijknamige voorstelling van Mats Vandroogenbroeck, Nona Demey Gallagher en Timo Sterckx minder te maken dan je verwacht. Al roepen zij net zo goed een absurde droomwereld op, de voorstelling gaat tegelijk over veel meer en veel minder.

08 AUGUSTUS 2019

Nog voor de personages zich bekend maken, brengen de ondertitels op een projectiescherm in de pikdonkere zaal de kijkers in verwarring: ‘Je hoort deze stemmen niet echt. Je hoort ze enkel in je hoofd’ lees je. Als het licht opgaat staan drie figuren wat ongemakkelijk in elkaars buurt: ze lijken noch elkaar, noch de ruimte te herkennen. Je verneemt via het projectiescherm dat ze in een herinnering verzeilden. De ene keer is dat een ‘empathic memory’, de andere keer een tragical memory’ maar meestal zouden we hier een PRINT zien.

Bij het woord PRINT vragen de drie stemmen zich af hoe ze in deze onbekende ruimte belandden en hoe ze er weer uit geraken. Een stortvloed beelden op het scherm leidt hen echter voortdurend van dat doel af. Een keer slagen ze er in verschillende deuren voorbij te *swipen* op het scherm maar helpen doet het niet, want geen ervan biedt een uitweg.

Ondertussen praten ze honderduit. Het is even wennen aan hun hun taal. Ze zit vol neologismen, leenwoorden uit andere talen, contaminaties en afkortingen die gangbaar zijn op sociale media en stilaan ook de spreektaal binnendringen. Ze bespelen ook verschillende taalregisters tegelijk: poëtische beelden uit de hoge cultuur, slang en jongerentaal.

Dat geeft vreemde zinnen zoals die in het programmaboekje: ‘Als in een rêverie kunnen ze zich ni remembreren ni hoe ze daar verschijnselt zijn. Ze hebben elkaar nog nimmer-nooit ni gezien ni (of ni of wel of ni of wel?). Een gevoel van déjà-visie bekruipt de bastardi. Ze specu-palaveren. Moeten ze op zoek naar in- of exits? Of blijven ze beter intern? Zijn ze free willy of is hun lotto al maxi-lang

getrokken? Hoe meer ze filo-sofistikeren, hoe meer ze in achtjes draaien. De sfeer wordt para-frigide, de communicatie spruttelt'.

Je merkt, niet makkelijk te volgen, zeker niet omdat dit taalspel ook bol staat van verwijzingen, naar films, geschiedenis, advertenties of technische termen, en omdat veel uitspraken, als je ze kan vatten, een forse loop nemen met de werkelijkheid.

Dat kan je van de wijs brengen, maar interessant is het wel, zelfs vermakelijk eens je de smaak te pakken hebt. Ik liet me met plezier mee afdrijven op absurde plots zoals het verhaal van het personage dat uit deze droom probeert te ontsnappen op de wijze van 'Limonado di Cabrio' in de film 'Inception'. Maar het gaat zo snel dat je er moeilijk een touw aan vast kan knopen. Ook decor en kostuums, een samenraapsel spullen zoals oude cinemastoelen en overhead projectors, bieden weinig houvast.

Een kantelmoment lijkt zich aan te dienen als een van de personages aankondigt dat hij het antwoord vond op vragen zoals 'Waarom zijn we hier?' en 'Waar komen we vandaan?'. Maar van zodra hij daarover een uiteenzetting wil geven, strandt hij weer in allerlei afgeleide, en niet ter zake doende kwesties.

Hij begint bij de Tuin van Eden, en dwaalt dan af naar de vraag wie 'de Serpentino' was. De appel van Eva leidt vervolgens naar de 'Big Apple' en President Bush. En warempel, ook de Oude Grieken zijn in het spel met de slang in het logo van apothekers. En de Heilige Graal ook al. Je ziet: het betoog hangt aan elkaar van fictieve historische verbanden, samenzweringstheorieën en absurde etymologie.

Stilaan begrijp je dat woorden noch beelden hier ooit iets zullen verduidelijken. Het kantelmoment eindigt als een luchtspiegeling, zonder dat 'de uitweg' dichterbij kwam. Wat willen de performers ons hier dan tonen? Een droom? De werking van een schizofrene of paranoïde geest? Is dit het product van een artificiële intelligentie, van een op hol geslagen verhalenmachine?

Geen enkele hypothese die ik opper lijkt vat te krijgen op wat hier gebeurt. Het is alsof er gewoon geen betekenis is, alleen maar spel om het spel. Maar dan bedenk ik me dat dit spel wel bijzonder goed lijkt op de virtuele werkelijkheid om ons heen. Een willekeurige dag op een pc, een tablet of een smartphone, wat is dat anders dan een bombardement van spelletjes, rare berichten, cryptische 'messages' en nog veel meer. Zoveel dat je de uitweg niet meer vindt.

Op die manier houdt deze voorstelling wel steek. Mats Vandroogenbroeck, Nona Demey Gallagher en Timo Sterckx keerden Marshall Mc Luhan's bekende uitspraak *The medium is the message* gewoon om. Door het tumult van de digitale wereld voor te stellen als een theatervoorstelling, wekken ze de schijn dat er een concrete boodschap of betekenis in schuilt. Om je dan te laten ontdekken dat de enige bedoeling ervan is je aandacht te mobiliseren, zo lang als maar mogelijk, zonder dat er een uitweg in zicht is.

Het zit allemaal erg goed in elkaar. De oude spullen op het podium roepen, in contrast met wat er gebeurt, bovendien het beeld van een oudere, meer authentieke wereld, die verzwonden is. Maar de overdreven nadruk die de makers leggen op het taalspel, de nostalgische ondertoon en de forse dosis science fiction heeft zijn keerzijde: ze leidt af van de kwestie waar het hen wellicht om te doen is. Zo zetten ze hun publiek nauwelijks aan het denken. En dat leek dan toch de bedoeling?